

“ศาสตร์ของพระราชา : ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “Science of The King : The Philosophy of Sufficiency Economy”

จันทนา อินทนิม

Chanthana Intrachim

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Corresponding author, E-mail : chanthanain@hotmail.com

สาระสังเขป

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานให้แก่ประชาชนเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศว่าเป็นแนวทางในการปฏิบัติอันทรงคุณค่าอย่างหาที่สุดมิได้ เป็นองค์ความรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน เป็นการสร้างความสมดุลต่อการเปลี่ยนแปลงทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ จำนวนมากกว่า 4,000 โครงการ เพื่อเป็นต้นแบบแก่ประชาชนนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตเกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ว่าเป็นองค์ความรู้ที่ส่งผลให้เกิดความยั่งยืน ใช้ได้กับทุกแห่งหนในโลกศาสตร์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนนี้ จึงได้รับการยอมรับว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ศาสตร์ของพระราชา

คำสำคัญ : ศาสตร์ของพระราชา ; ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

SUMMARY

“Sufficiency Economy” is a philosophy conceived and developed by His Majesty King Bhumibol Adulyadej of Thailand as a guideline for improving the lives of the Thai people, enhancing people to become more sustainable and strong. With the high recognition from international communities as the worthy guidance for living, Sufficiency Economy Philosophy is a knowledge that creates and enhances the equal and sustainable development and brings more balance to the changing in this globalized era with the application through more than 4,000 royal-initiated projects as the model for Thai people in profession and in living. Sufficiency Economy Philosophy is one of the knowledge that promotes sustainability and is accepted as a generalized principle. With that it is generally accepted that Sufficiency Economy is the Science of the King

Keywords : Science of the king ; Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” รับสั่งถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครั้งแรกเมื่อปี 2517 แต่คนไทยให้ความสนใจมาก เมื่อปี พ.ศ. 2540 เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ซึ่งก่อนหน้านี้ พระองค์ทรงเคยรับสั่งว่าเราอย่าเป็นเสือกันเลย ไปพัฒนาเศรษฐกิจให้ทุกคนยกระดับขึ้นมา กระทั่ง 2540 เศรษฐกิจล่มสลาย พระองค์รับสั่งแนะนำว่า “อย่าไปทำแบบไม่ยั่งยืน มาสร้างพื้นฐานให้คนทั่ว ๆ ไป ได้มีความอยู่ดีกินดีตามอัตภาพเสียก่อน แล้วค่อยไปสร้างบนพื้นฐานที่มั่นคง ประเทศจะเจริญเติบโต ไม่ล้มครืนลงมาระหว่างที่ฐานไม่ดี” [1]

นับเป็นเวลากว่า 70 ปี ที่พสกนิกรชาวไทยอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุขภายใต้พระบรมโพธิสมภารในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นศูนย์รวมใจของชาวไทยทั้งชาติ พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ของพระองค์ท่านเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ทรงอุทิศเวลาทั้งหมดของพระองค์เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนที่เกิดแก่พสกนิกรอย่างไม่ทรงเหน็ดเหนื่อย ผ่านโครงการในพระราชดำริที่เกิดขึ้น ซึ่งได้อำนวยประโยชน์สุขในด้านต่าง ๆ ให้แก่พสกนิกรของพระองค์ในทุกภาคของประเทศไทย

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficient economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานให้แก่ประชาชนไทยในการเป็นแนวทางการดำรงชีวิต เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์ [2]

ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ความพอเพียงหมายความว่า ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ไม่มีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในชุมชน อันอาศัยความรู้ ความรอบรอบ และความระมัดระวังมาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน พร้อมทั้งต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต

และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม โดยการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และรอบคอบ เพื่อให้ชีวิตมีความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี [3]

“พระองค์รับสั่งว่า บ้านเรือน ถ้าจะให้มั่นคงต้องมีเสาเข็ม แต่เสาเข็มอยู่ใต้ดิน เพราะฉะนั้นไม่มีใครเห็น จะลืมนึกเกี่ยวกับบทบาทของเสาเข็ม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็เหมือนเสาเข็มที่เป็นรากฐานแห่งความมั่นคง แต่มองไม่เห็น ถ้าพื้นฐานคนไม่มีความอยู่ดีกินดีตามอัตภาพแล้ว ไปสร้างอะไรที่ใหญ่โตบนสิ่งที่ไม่มีความมั่นคง จะล้มลงมาง่ายสิ่งที่จะมาลดความเสี่ยงทำให้รากฐานมั่นคง ไม่ล้มลงง่าย คือ การมีความคิดแบบพอเพียง ไม่โลภ และมีความรู้คู่คุณธรรม” [1]

ความเป็นศาสตร์

คำว่า “ศาสตร์” (Science) เป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า Scientia หมายถึงองค์ความรู้ แต่ “ศาสตร์” ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันคือ องค์ความรู้ที่มีการศึกษารวบรวมอย่างเป็นระบบโดยเฉพาะเป็นความรู้ด้านโลกกายภาพที่ได้ความรู้มาจากการสังเกตการณ์ การพิสูจน์สมมติฐานและการทดลอง ศาสตร์มีกฎเกณฑ์หรือ Criteria อยู่ 5 ประการได้แก่

1. ศาสตร์ต้องเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ (Intersubjective testability) ทั้งคำจำกัดความ กฎ รวมทั้งคำอธิบายต่างๆ ที่มีการกล่าวอ้าง โดยจะต้องมีหลักฐานในการพิสูจน์ได้
2. ต้องเป็นสิ่งที่เชื่อถือได้ (Reliability) ให้ความสนใจกับสิ่งที่จริง
3. ศาสตร์ต้องเป็นสิ่งที่มีความชัดเจน (Definiteness) และมีความแม่นยำ (Precision)
4. ศาสตร์ต้องเป็นสิ่งที่เป็นระบบ (Coherence or systematic character) รวมทั้งง่ายต่อความเข้าใจ
5. ศาสตร์ต้องมีความครอบคลุม (Comprehensiveness or scope) ที่สามารถให้การอธิบายได้สูงสุด [4]

ศาสตร์ของพระราชา

“ความรู้ (Knowledge) แบ่งได้เป็น 3 อย่างคือ 1) ความรู้ของชาวบ้าน หรือปราชญ์ชาวบ้าน 2) ความรู้จากศาสตร์ของพระ

ราชา ตามโครงการพระราชดำริต่างๆ หรือตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ3)ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งเราไม่ปฏิเสธที่จะไม่รู้ และอีกสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ ผู้นำที่มีคุณธรรม ถ้ามีครบทั้งหมดนี้จะประสบความสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืน" [1]

ความรู้จากศาสตร์ของพระราชฯ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดขึ้นจากกระบวนการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดช่วงเวลา 70 ปีของการครองราชย์ พระองค์ท่านทรงมีความเข้าใจลักษณะปัญหาของประเทศไทย ด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี ทรงเน้นการทรงงานในลักษณะที่เรียกว่า “คนเป็นศูนย์กลาง”มีพระราชดำรัสว่า “ระเบิดจากข้างใน” หมายความว่าเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นด้วยสติปัญญา ความเข้มแข็งเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน และต้องมีความสอดคล้องกับ”ภูมิสังคม”หรือสภาพแวดล้อมทางภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์ และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีวิสัยคิดอย่างองค์รวม (Holistic)หรือมองอย่างครบวงจร ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการใดโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขปัญหาย่างเชื่อมโยง และการพัฒนาตามแนวพระราชดำริมีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลมและรวมชอมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และสภาพของชุมชนและของสังคม คือ “ไม่ติดตำรา”ไม่ผูกติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

ในการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎรซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทรงใช้หลักความเรียบง่ายและประหยัด ซึ่งเป็นหลักของเศรษฐกิจพอเพียงและราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่น และประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ยุ่ยากนัก ทรงโปรดที่หาสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งสลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทาง คำว่า “ทำให้ง่าย (Simplicity)” จึงเป็นหลักคิดที่สำคัญของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ [5]

ความรู้จากศาสตร์ของพระราชฯตามโครงการพระราชดำริต่างๆหรือตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาท

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯได้พระราชทานเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อพสกนิกรทั้งแผ่นดินการสร้างสรรค์ความรู้และนวัตกรรมที่เกิดต่อการพัฒนาชนบทและพัฒนาประเทศในหลายด้านและหลายโอกาส จำนวน 4,000 กว่าโครงการ อาทิโครงการพัฒนาเขาหินซ้อน จังหวัดฉะเชิงเทรา โครงการพัฒนาอ่างกึ่งกระเบน จังหวัดจันทบุรี โครงการพัฒนาภูพาน จังหวัดสกลนคร และโครงการพัฒนาพิบูลทอง จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับ”การยอมรับ”และเชิดชูสูงสุดจากนานาชาติอย่างกว้างขวาง เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 องค์การสหประชาชาติ (UN) โดยนายโคฟีอันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์(The human development lifetime achievement award) แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และในนามสหประชาชาติยังได้ปณิธานที่จะส่งเสริมประสบการณ์และนำแนวทางปฏิบัติในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอันทรงคุณค่าอย่างหาที่สุดมิได้ของพระองค์ท่านมาช่วยจุดประกายสู่นานาชาติต่อไป โดยกล่าวในโอกาสทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลว่า

“หากการพัฒนาคน หมายถึง การให้ความสำคัญประชาชนเป็นลำดับแรก ไม่มีสิ่งอื่นใดแล้วที่ยิ่งใหญ่ไปกว่าการพัฒนาคนภายใต้แนวทางการพัฒนาคนขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงอุทิศพระวรกาย ทรงงานโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ไม่เลือกเชื้อชาติ วรรณะ และศาสนา ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนา ด้วยพระปรีชาสามารถในการเป็นนักคิดของพระองค์ ทำให้นานาชาติตื่นตัวภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การเดินสายกลาง รางวัลความสำเร็จสูงสุดครั้งนี้ เป็นการจุดประกายแนวคิดการพัฒนาแบบใหม่สู่นานาชาติ” [1]

นอกจากการยกย่องและยอมรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับโลกแล้วในระดับประเทศยังได้น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบรรจุใช้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 9 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564)เพื่อเป็นกรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผน และพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นอกจากนี้รัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ยังได้

อัญเชิญศาสตร์ของพระราชา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ (20 ปี) โดยมุ่งเน้นที่จะน้อมนำไปสู่การปฏิบัติการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน อย่างเป็นรูปธรรม ในทุกระดับ เพื่อสร้างการบริหารราชการแผ่นดินที่ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธาเป็นหลักการสำคัญในการวางรากฐานการบริหารราชการอย่างสุจริตเป็นธรรมและเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจด้านต่าง ๆ นานัปการและยิ่งใหญ่ไม่มีพระมหากษัตริย์พระองค์ใดในโลกเสมอเหมือน ทรงพระวิริยอุตสาหะตรากตรำพระวรกาย เพื่อความเกษมสุขแห่งอาณาประชาราษฎร ทรงแผ่พระบารมีคุ้มภัยเกล้า ยังความร่มเย็นเป็นสุขและเจริญ พัฒนาประเทศชาติ และพสกนิกรทั่วทุกภูมิภาคของประเทศโดยทั่วหน้า พระองค์ทรงตั้งมั่น ในพระปณิธานที่จะทรงปกครองประเทศโดยธรรมสมดังพระปฐมบรมราชโองการ เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม มีพระราชประสงค์ที่จะบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่พสกนิกรของพระองค์เป็นหลักใหญ่ทรงพระราชดำริว่าหากประชาชนอันเป็นโครงสร้างสำคัญของประเทศมีความอยู่ดีกินดี ย่อมก่อให้เกิดพลังอันจะส่งผลไปถึงความมั่นคงของประเทศชาติและพัฒนาต่าง ๆ พระองค์ท่านได้พระราชทานความรู้ ศาสตร์ของพระราชา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้พสกนิกรชาวไทย นำไปเป็นแนวทางการพัฒนาตนเองและครอบครัว ให้มีภูมิคุ้มกันที่มั่นคง ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม สุจริต มีวินัย และมีความสามัคคีปรองดองกัน เพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศชาติบ้านเมือง ให้มีความเจริญก้าวหน้า เป็นปึกแผ่นมั่นคง ตลอดไปนั้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองครอบครัว และประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิด หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาช้านานกว่า 40 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ครั้งใหญ่เมื่อ ปี พ.ศ.2540 “วิกฤตต้มยำกุ้ง” และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการในการนำพาประเทศให้ข้ามพ้นวิกฤตเศรษฐกิจ จนหลายภาคส่วนน้อมนำมา

เป็นแนวทางปฏิบัติจนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจการเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม

หลักสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงแนะนำแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรของพระองค์ เป็นหลักปรัชญาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนได้ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ รวมไปถึงการนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประชาชนคนไทยรู้เท่าทันและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขโดยไม่หลงไปตามกระแสความเปลี่ยนแปลงกรอบแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกกำหนดเป็นนิยาม 3 ข้อ ได้แก่

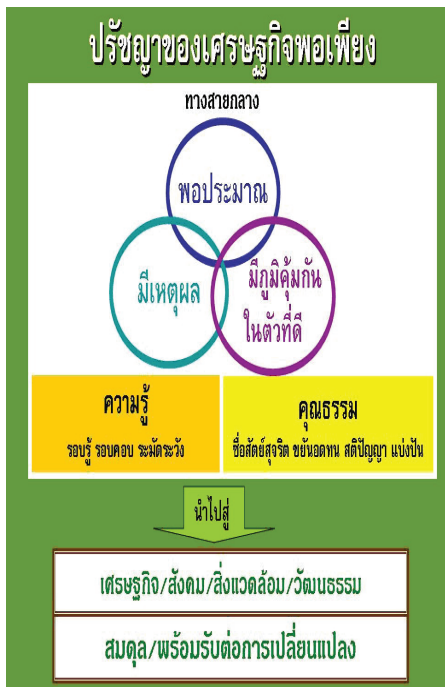
1. ความพอประมาณ คือ ทำอะไรพอประมาณ หมายถึงการตรวจสอบศักยภาพของตนเองว่ามีจุดแข็งว่าอยู่ตรงไหน ในการจะพัฒนาอะไรก็ตามต้องพิจารณาจากศักยภาพของแต่ละเรื่องว่าอยู่ที่ไหน มีความสามารถควบคุมได้หรือไม่โดยยึดทางสายกลาง ความพอดี สมดุล

2. ความมีเหตุผลคือ ให้ใช้เหตุผลเป็นเครื่องนำทาง อย่าใช้กิเลสตัณหาเป็นเครื่องนำทางอย่าทำตามกระแส ต้องมีความกล้าหาญเพียงพอที่จะเลือกหนทางในการดำเนินชีวิต และการพัฒนาประเทศ ก็ไม่จำเป็นต้องตามกระแสของโลก ต้องรักษาสติและปัญญาให้มั่นคง

3. ความมีภูมิคุ้มกัน คือ การทำอะไรให้มีภูมิคุ้มกันอยู่ตลอดเวลาต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เพราะในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้การบริหารพัฒนาที่มีความเสี่ยง ดังนั้น จึงต้องมีภูมิคุ้มกัน คือ การบริหารความเสี่ยง

ภายใต้การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ จึงต้องอาศัยพื้นฐานที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความรู้คู่คุณธรรม (1) ความรู้ คือ ความรู้จากศาสตร์ของพระราชา คือ การปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันนั้น จะต้องอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง สติปัญญา พิจารณาที่จะนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและ (2) คุณธรรมคือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียร มีความขยัน มีความอดทน

และมีการแบ่งปันในการดำรงอยู่และใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมซึ่งเริ่มจากฐานการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ คือ การพัฒนาจิตใจตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรมมีความรู้ พึ่งตนเองในการดำเนินชีวิต

แผนภาพที่ 1 แผนภาพกรอบแนวคิด หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: <http://www.raiporjai.com/sufficiency>

การนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นระยะต่อเนื่องมานานหลายปี โดยทรงเห็นว่าความพอประมาณในทุก ๆ เรื่อง ควรจะเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจทั้งในระดับราชฐ และในระดับประเทศ และทรงเชื่อว่าการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจภายใต้ปรัชญาดังกล่าวจะนำมาสู่สันติสุขอย่างถาวร

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแบบจำลองทางเศรษฐกิจแนวพุทธอิงหลักธรรมสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน 2) ความรู้จักประมาณ ทำให้สำเร็จทุกเวลา และ 3) ความไม่ประมาทเป็นทางไม่ตาย [6]

การเปลี่ยนจากวิถีเศรษฐกิจนิยม บริโภคนิยม และเงินนิยม ไปสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นเรื่องยาก วิธีการคิดและ

โครงสร้างมีแบบอย่างอันยาวนานทั้งในประเทศและเชื่อมโยงกันทั่วโลก จึงต้องทำงานอย่างเป็นระบบ การสร้างจิตสำนึกของโครงสร้างการพัฒนาในทุกระดับ วิธีการหรือแนวทางในการปรับเปลี่ยนไปสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องใช้ มรรควิธี 4 ประการ คือ ประการแรก การสร้างทฐ และจิตสำนึกใหม่ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเป้าหมายของชีวิต และองค์การ คือ ความดี การอยู่ร่วมกัน และความรู้ โดยความดีเป็นตัวตั้ง การอยู่ร่วมกันเป็นเป้าหมาย ความรู้เป็นเครื่องมือและเศรษฐกิจพอเพียงเป็นผล ประการที่สอง การออกแบบโครงสร้างการพัฒนาที่ถูกต้อง ฐานของสังคม คือชุมชน ท้องถิ่นต้องมีความเข้มแข็ง เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างบูรณาการ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ จิตใจ ครอบครัว ชุมชน สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเกิดความร่มเย็นเป็นสุข ประการที่สาม การส่งเสริมจิตตปัญญาศึกษา เพื่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง การเข้าถึงความจริงของชีวิต ทำให้เกิดความสุขฉับพลัน (Instant happiness) ซึ่งเป็นความสุขราคาถูก แต่เป็นความสุขที่ทุกคนเข้าถึงได้ และที่สำคัญ คือ เป็นความสุขที่ไม่ทำลายล้างทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเรื่องจิตตปัญญาศึกษา จะช่วยให้เกิดการปรับตัวไปสู่วิถีแห่งความพอเพียงเป็นไปได้โดยง่าย ประการสุดท้าย การสร้างเครื่องมือทางสังคม (New social too) สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความซับซ้อน เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่แก้ไขได้ยากหรือไม่ได้เลย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความเสื่อมโทรมของศีลธรรม ปัญหาความรุนแรง และปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นต้น [7]

การแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนเป็นต้องให้การเรียนรู้ และการร่วมมืออย่างจริงจัง โดยการสร้างความสัมพันธ์ทางราบ ซึ่ง เป็นความสัมพันธ์แบบใหม่ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรโดยถือหลักว่าทุกคนมีศักดิ์ศรี มีคุณค่า และมีศักยภาพ สามารถเข้ามารวมกลุ่ม การร่วมคิด ร่วมทำ ด้วยความเสมอภาคและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ก่อเกิดเป็นโครงสร้างสังคมใหม่ ในรูปของ INN

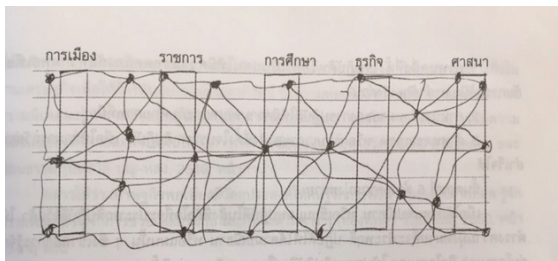
I = Individual หมายถึง ปัจเจกบุคคลที่มีจิตสำนึกใหม่ว่าเป็นผู้มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีคุณค่า และมีศักยภาพ และมีความดีที่จะทำอะไรดี ๆ และร่วมมือกันทำอะไรดี ซึ่งจิตสำนึกใหม่ของปัจเจกบุคคลจะปลดปล่อยผู้คนไปสู่ศักยภาพ อิศราภาพ และ

ความสุขอย่างยั่งยืน

N = Nodes หมายถึง การเป็นคนที่มีความสนใจร่วมกัน มีการอภัยต่อกัน รวมตัวกัน ร่วมคิดร่วมทำ มีความสุข มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์กันในแนวราบด้วยความเสมอภาค

N = Networks หมายถึง มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ทั้งเครือข่ายระหว่างบุคคล ก่อเกิดเป็นศักยภาพส่วนบุคคล การรวมกลุ่ม และการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย [7]

ภาพที่ 2 ศักยภาพส่วนบุคคล การรวมกลุ่ม และการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย

ที่มา: Wasee, Pawed. [7]

จะเห็นได้ว่า มรรควิธีทั้ง 4 ประการ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สร้างโครงสร้างการพัฒนาที่ถูกต้อง เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตัวตนและในองค์กรเพื่อนำไปสู่วิถีชีวิตแบบพอเพียง และสันติอย่างยั่งยืน

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุก ระดับและทุกสาขาโดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกันคือเน้นการเลือก ปฏิบัติอย่างพอประมาณมีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเอง และสังคมโดยดำเนินการด้วยความรอบคอบระมัดระวังสร้าง เครือข่ายเพื่อร่วมมือในกิจกรรมต่างๆโดยที่รายละเอียดของวิถี การขั้นตอนการปฏิบัติจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละสาขา ภารกิจ

การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุก ระดับและทุกสาขาโดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกันคือเน้นการเลือก ปฏิบัติอย่างพอประมาณมีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเอง และสังคมโดยดำเนินการด้วยความรอบคอบระมัดระวังสร้าง

เครือข่ายเพื่อร่วมมือในกิจกรรมต่างๆโดยที่รายละเอียดของวิถี การขั้นตอนการปฏิบัติจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละสาขา ภารกิจผู้เขียนขอเสนอการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา ตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประสบความสำเร็จดังนี้ ประเภทประชาชนทั่วไป ประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ประเภทหน่วยงาน/องค์การภาค รัฐ และประเภทธุรกิจขนาดใหญ่

ประเภทประชาชนทั่วไป

นายสมพงษ์พรผลมีอาชีพทำสวนยางพาราไม่ผลและพืช หมุนเวียนพืชผักสวนครัวเลี้ยงปลาเปิดเป็นอาหารลดรายจ่ายใน ครัวเรือนและนำผลผลิตที่เหลือไปขายในตลาดชุมชนมุ่งมั่นส่ง ลูกทุกคนได้เรียนหนังสือจนจบปริญญา (ตรีโท)และมีงานที่ดีใน สังคมถึง 5 คนปัจจุบันมีฐานะมั่นคงเป็นครอบครัวที่อบอุ่นเป็น แบบอย่างที่ดีแก่ครอบครัวอื่นในชุมชนและเป็นที่เคารพศรัทธา ของญาติพี่น้องและชาวบ้านในละแวกนั้นโดยในอดีตเคยบวช เรียนมาตั้งแต่เด็กจนกระทั่งได้รับการบรรพชาเป็นพระเมื่อลา สิกขาบทและแต่งงานแล้วจึงนำธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ตลอดมา

เป็นผู้ที่เข้าใจและนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต และครอบครัวได้อย่างลึกซึ้งโดยยึดหลักทางสายกลางเป็นผู้ที่ ประพฤติปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่าง ต่อเนื่องตั้งแต่หนุ่มจนถึงปัจจุบันและเป็นแบบอย่างของคนใน ครอบครัวและผู้อื่นในชุมชน

เป็นผู้นำทางปัญญาที่สร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนลุกขึ้นมา เรียนรู้และค้นหาทางออกเพื่อให้พึ่งพาตนเองจนสร้างความเข้ม แข็งให้ชุมชนโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนรวมกลุ่มเกษตรกร ทำสวนยาง จนปัจจุบันสามารถผลิตรายแผ่นที่มีคุณภาพดีชิ้นหนึ่ง เป็นที่ต้องการของตลาดจนชุมชนสามารถกำหนดราคายางแผ่น ได้เอง

เป็นผู้เสียสละด้วยจิตสาธารณะเสียสละพื้นที่ในแปลงทำกินให้ จัดตั้งโรงงานของกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตรายแผ่นคุณภาพดีชิ้น หนึ่ง และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ชีวิตและครอบครัวได้อย่างลึกซึ้งโดยยึดหลักทางสายกลาง

เป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่หนุ่มจนถึงปัจจุบันและเป็นแบบอย่าง

ของคนในครอบครัวและผู้อื่นในชุมชน

เป็นผู้กำหนดปัญหาที่สร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนลุกขึ้นมาเรียนรู้และค้นหาทางออกเพื่อให้พึ่งพาตนเองจนสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนรวมกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางทำอยู่ขึ้นจนปัจจุบันสามารถผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพดีขึ้น1เป็นที่ต้องการของตลาดจนชุมชนสามารถกำหนดราคายางแผ่นได้เอง

เป็นผู้เสียสละด้วยจิตสาธารณะเสียสละพื้นที่ในแปลงทำกินให้จัดตั้งโรงงานของกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตยางแผ่นคุณภาพดีขึ้น1และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเป็นผู้นำการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านและการรวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์จากเศษยางพาราและใบยางจนสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มโดยใช้ทรัพยากรในชุมชนเช่นตุ๊กตาเต่าอุปกรณ์ทางการแพทย์เป็นที่นิยมจนเป็นสินค้า OTOP ของจังหวัดทำให้กลุ่มเกษตรกรเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง [8]

1. การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1. หลักความพอประมาณนายสมพงษ์ พรผลได้สร้างฐานะในครอบครัวจนมีความมั่นคงโดยใช้หลักในการทำงานว่าจะต้องขยันหมั่นเพียรอดทนทำงานให้มีรายได้อย่างน้อยก็พอเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้มีการทำบัญชีครัวเรือนและเมื่อตัวเองพอมีกินในระดับหนึ่งก็คำนึงถึงความพอประมาณในการบริโภคส่วนที่เกินพอก็เอื้อเพื่อแบ่งปันให้กับสังคมและผู้ที่ยังขาดแคลนในด้านต่างๆหรือด้อยโอกาสและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้นำทางปัญหาที่สร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนลุกขึ้นมาเรียนรู้และค้นหาทางออกเพื่อให้พึ่งพาตนเองจนสร้างความเข้มแข็งได้ทำให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางทำอยู่ขึ้นจนปัจจุบันสามารถผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพดีขึ้น1เป็นที่ต้องการของตลาดสามารถกำหนดราคายางแผ่นได้

1.2 หลักความมีเหตุผลเป็นผู้ที่มีความคิดอย่างเป็นระบบและมีการวางแผนในทุกเรื่องเช่นด้านลงทุนในการประกอบอาชีพโดยจะจัดสรรเงินไว้ล่วงหน้าในด้านรายจ่ายในการลงทุนและเงินรายรับที่หักค่าใช้จ่ายแล้วคงเหลือเป็นเงินออมต่อไปโดยมีการหารือกับบุคคลในครอบครัวในการที่จะนำเงินรายรับไปใช้จ่ายในสิ่งใดต่อไป

1.3 หลักภูมิคุ้มกันรู้จักออมและใช้จ่ายโดยทำบัญชีครัวเรือนมีการวางแผนการลงทุนแต่ละปีและร่วมปรึกษาหารือกับ

คนในครัวเรือนเป็นผู้นำชุมชนรวมกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางทำอยู่ขึ้นจนปัจจุบันสามารถผลิตยางแผ่นคุณภาพดีขึ้น1เป็นที่ต้องการของตลาดเป็นผู้นำในการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านเพื่อระดมเงินทุนเป็นการอำนวยความสะดวกให้เกษตรกรฝากเงินภายหลังจากขายยางพาราเป็นการฝึกการออมเงินให้คนในชุมชนเป็นผู้นำทางความคิดในการทำผลิตภัณฑ์จากเศษยางพาราใบยางพาราเช่นตุ๊กตาเต่าอุปกรณ์ทางการแพทย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรในชุมชนเป็นการสร้างอาชีพเสริมในชุมชนและเป็นผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ที่ได้รับความนิยม

1.4 ความรู้มีการพัฒนาแสวงหาความรู้เข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาต่าง ๆ อ่านหนังสือ ดูวีดิทัศน์เมื่อได้แนวทางและศึกษาวิธีการจนเข้าใจมีการเก็บข้อมูลเป็นแฟ้มเอกสารเป็นคนที่มีความรอบรู้และช่างสังเกตในการทำสวนยางเช่นการให้ปุ๋ยโดยชุดหลุมใส่ปุ๋ยไว้ระหว่างต้นยาง 4 ต้นเพื่อให้รากของต้นยางสามารถถึงปุ๋ยไปใช้ได้โดยไม่ต้องเสียเวลาให้ที่ละต้นเป็นการประหยัดแรงงานและเวลาและมีการนับน้ำอย่างต่อเนื่องทำให้สามารถคำนวณผลผลิตต่อต้นของยางพาราได้ถูกต้องจนสามารถขยายผลถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้ดีโดยรับเป็นวิทยากรบรรยายให้แก่นักเรียน/นักศึกษา/ผู้ที่สนใจศึกษา

1.5 คุณธรรมเป็นผู้นำทางความคิดในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เพื่อนบ้านพร้อมให้ข้อเสนอแนะพระให้เทศนาเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยเพื่อให้คนในชุมชนรู้จักการใช้จ่ายของตนเองอย่างมีสติและรอบคอบ

เปิดร้านค้าสวัสดิการให้สมาชิกเกษตรกรในการจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตรในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาดและมีการทำบัญชีเพื่อความโปร่งใสยุติธรรม

รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือสังคมเช่นให้ทุนการศึกษาแก่เด็กทุกปีอุทิศตนช่วยเหลืองานด้านต่างๆของหน่วยงานภาครัฐและสมาคมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนโดยไม่รับผลตอบแทนใด ๆ

มีความเสียสละให้จัดตั้งโรงงานผลิตยางแผ่นคุณภาพดีขึ้น1ของชุมชนในพื้นที่ทำกินของตนเองเพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางทำอยู่ขึ้นจนมาทำรวมกันตั้งแต่การผสมน้ำยางการรีดยางแผ่นและตากยางให้แห้งทำให้สามารถกำหนดคุณภาพเกรดของยางได้ดีพร้อมเปิดตลาดประมูลยางพาราทำให้

เกษตรกรได้ราคาสูง

ให้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ของชุมชนในพื้นที่ทำกินของตนเอง เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรของชุมชนและรับเป็นวิทยากรบรรยายให้การอบรมสำหรับผู้สนใจด้วยความทุ่มเท

มีผู้สืบทอดอาชีพของตนในอนาคตโดยลูกทุกคนมีการศึกษาดี (ปริญญาตรี ปริญญาโท) และประกอบอาชีพที่ดีในสังคมแต่ยังคงทำอาชีพการเกษตรและช่วยเหลือกิจกรรมด้านสังคมของบิดาควไปด้วย

1.6 ผลสำเร็จจากการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีครอบครัวที่อบอุ่นมีฐานะมั่นคงเป็นที่รักและเคารพศรัทธาของคนในชุมชนตำบลท่าอยู่เป็นผู้นำในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางท่าอยู่ทำให้สามารถผลิตยางแผ่นคุณภาพดีชั้น 1 ทำให้ชุมชนสามารถกำหนดราคายางแผ่นได้เองจึงมีรายได้ดีและมีการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ที่เข้มแข็งช่วยให้คนในชุมชนมีการใช้จ่ายเงินอย่างมีระเบียบแบบแผนโดยทำตัวเป็นต้นแบบที่ดีตลอดมาโดยจุดเด่นของการความสำเร็จ ได้แก่

1.6.1 มีครอบครัวที่อบอุ่นสร้างฐานะจากความยากจนปัจจุบันมีฐานะมั่นคงและประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูลูกจนจบปริญญาตรีโทและประกอบอาชีพที่ดีในสังคมและช่วยเหลือสังคมตามแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนของบิดา

1.6.2 เป็นคนดีบุคคลต้นแบบของชุมชนในการประพฤติปฏิบัติตัวตามแนวของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยนำหลักธรรมของมัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง) มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและครอบครัวได้อย่างลึกซึ้ง

1.6.3 เป็นผู้เสียสละรักคนในชุมชนด้วยจิตใจแห่งการให้อย่างแท้จริงเช่นเสียสละให้พื้นที่ทำกินจัดตั้งโรงงานผลิตยางแผ่นคุณภาพดีชั้น 1 พร้อมกับเป็นสถานที่ประมุขราคายางแผ่นของชุมชนและศูนย์เรียนรู้ของชุมชนในพื้นที่ของตนเองพร้อมทั้งรับเป็นวิทยากรบรรยายให้การอบรมสำหรับผู้สนใจด้วยความทุ่มเท

1.6.4 เป็นผู้นำทางปัญญาที่สร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนลุกขึ้นมาเรียนรู้และค้นหาทางออกเพื่อให้พึ่งพาตนเองจนสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนรวมกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางท่าอยู่ขึ้นจนปัจจุบันสามารถผลิตยางแผ่นคุณภาพดีเป็นที่ต้องการของ

ตลาดเป็นผู้นำในการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านเพื่อระดมเงินทุนและเป็นการอำนวยความสะดวกให้เกษตรกรฝากเงินภายหลังการขายยางพาราเป็นการฝึกการออมเงินให้คนในชุมชน

1.6.5 เป็นผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการจัดตั้งกลุ่มทำผลิตภัณฑ์จากเศษยางพาราให้เกิดมูลค่าเพิ่มเช่นตุ๊กตายางอุปกรณ์ทางการแพทย์ ฯลฯ เป็นสินค้า OTOP ของจังหวัดพังงา [8]

2. ประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง: ชุมชนบ้านดอกบัว

2.1 ความเป็นมาบ้านดอกบัว (บ้านบัว) แต่เดิมเป็นป่ามีปู่กับย่าสมรสสองผัวเมียและมีบ้านปู่อีกคนไม่ทราบชื่อโดยเริ่มแรกมีบ้านอยู่สองหลังเท่านั้นปู่กับย่าสมรสเป็นคนบ้านทุ่งกลางประกอบอาชีพทำไร่ทำสวนเลี้ยงสัตว์เห็นพื้นที่ป่าแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการประกอบอาชีพจึงย้ายเข้ามาอยู่เป็นคนแรกปู่กับย่าได้ติดตามมาอยู่ด้วยจนตอนเช้าของวันหนึ่งปู่บ่าวซึ่งเป็นคนเคียวหมากได้ลงไปเก็บใบพลูอยู่ ๆ ก็มีเสือมาเตะครุบและกัดปู่บ่าวจนตายณที่นั้นชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่าบ้านบัว (ดอกบัว) มาจนทุกวันนี้ปัจจุบันบ้านดอกบัวมีประชากร 763 คน จำนวน 215 ครัวเรือนแยกเป็นชาย 379 คนหญิง 387 คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมเช่นทำนาทำสวนปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์และอาชีพหัตถกรรมจักสานแข่งไม้ไผ่เป็นอาชีพที่ทำให้ประชากรในหมู่บ้านมีรายได้มากมีผลิตภัณฑ์เด่นของหมู่บ้านได้แก่ข้าวหญ้าแพงโกล่าผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (แข่ง) ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นต้น

อาชีพหลักของชาวบ้านคือการทำนาสำหรับนอกฤดูกาลทำนาชาวบ้านบัวได้ใช้เวลาว่างประกอบอาชีพเสริมซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตและทรัพยากรในท้องถิ่นโดยใช้ต้นไม้ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติมาทำลุ่มไม้แข่งออกจำหน่ายต่อมาชาวบ้านนิยมสานแข่งลุ่มไม้กันมากขึ้นทำให้ขายได้ไม่มากเท่าที่ควรจึงได้มีแนวคิดในการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มจักสานแข่งขึ้นซึ่งช่วยสร้างรายได้เสริมให้กับชาวบ้านบัวเป็นอย่างดีมาประมาณ 20 กว่าปีแล้วโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอนออกจำหน่ายแพร่หลายทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด

ภาพที่ 3 ชุมชนบ้านดอแก้ว

ที่มา : มูลนิธิมั่นพัฒนา (Thailand Sustainable Development Foundation)

2.2 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.1 ความพอประมาณได้มีการวิเคราะห์ถึงศักยภาพชุมชนและประชาชนอีกทั้งทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนที่ได้นำมาใช้พัฒนาชุมชนและได้มีการทดแทนกลับคืนให้กับชุมชนโดยยึดหลักความพอดีไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไปไม่เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่นในชุมชน

2.2.2 ความมีเหตุผลร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคมและทรัพยากรของชุมชนด้วยเหตุผลและความรู้ความเข้าใจแล้วจึงตัดสินใจนำไปใช้ในการทำแผนพัฒนาชุมชนสมาชิกในชุมชนมีการลงทุนในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันด้วยความมีเหตุผลโดยพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องมีการวางแผนรู้จักแยกแยะปัญหาอุปสรรคตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำเหล่านั้น

2.2.3 ภูมิคุ้มกันมีการเตรียมความพร้อมรับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยทุกครัวเรือนมีการวางแผนการใช้จ่ายจัดทำบัญชีครัวเรือนประหยัดและเก็บออมโดยเฉพาะชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้โดยการรวมกลุ่มและมีการจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือคนในชุมชนยามเดือดร้อนเช่นกองทุนหมู่บ้านโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนเป็นต้นมีการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดและรอบคอบที่สามารถจะช่วยลดภาวะโลกร้อนได้แก่การผลิตแก๊สชีวภาพใช้เองการปลูกป่าชุมชนการจัดการขยะโดยการแยกขยะรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกและมีการออกกำลังกายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ร่างกาย

2.2.4 ความรู้ชุมชนบ้านดอแก้วได้มีการนำหลักวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนประกอบอาชีพและในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนโดยผู้นำชุมชนเข้าร่วมฝึกอบรมพัฒนาความรู้ต่างๆที่มีประโยชน์จากหน่วยงานราชการเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อมาได้มีการนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดให้กับสมาชิกทุกคนโดยมีศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นแหล่งศึกษาดูงานของคนในชุมชนและบุคคลทั่วไปในเรื่องการทำจุลินทรีย์จากหน่อกล้วยและผู้นำในหมู่บ้านได้ทำการรณรงค์ให้ครัวเรือนมีการผลิตและใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยชีวภาพเนื่องจากบ้านดอแก้วมีการเลี้ยงโคมากเพื่อลดต้นทุนการผลิตและช่วยในการรักษาคุณภาพดินทำให้ลดรายจ่ายจากการซื้อปุ๋ยเคมีได้ถึงปีละ 5,000 บาท

2.2.5 คุณธรรมมีการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันภายในชุมชนโดยการมีเครือข่ายร่วมมือช่วยเหลือแบ่งปันกันจัดกิจกรรมเสริมสร้างความอบอุ่นในครอบครัวผ่านกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนากิจกรรมแข่งขันกีฬาในหมู่บ้านทุกปี โดยการมีการส่งเสริมและพัฒนาวัดหรือแหล่งเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรมใช้ซึ่งใช้แนวทางการส่งเสริมความรู้คู่คุณธรรมมีอาสาสมัครที่ทำงานช่วยเหลือส่วนรวมด้วยจิตอาสาโดยไม่หวังค่าตอบแทนเพื่อให้โครงการนี้เป็นต้นแบบในการขยายผลในการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเป็นรูปธรรมและสิ่งที่แสดงถึงการประยุกต์ใช้หลักคุณธรรมที่ชัดเจนคือการงดเหล้าสามศพซึ่งถือเป็นกฎเคร่งครัดภายในชุมชน

2.3 ผลสำเร็จจากการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านดอแก้วได้รับการคัดเลือกจากหน่วยราชการทั้งรับเงินรางวัลและโล่เกียรติยศ เช่น หมู่บ้านหลักนักพัฒนาหมู่บ้านพึ่งตนเองและยังอยู่ภายใต้การปกครองของกำนันดีเด่นปี 2551 เป็นหมู่บ้านที่ผ่านระบบขช. ปี 2551 โดยมีนายบาลบุญก้าเป็นผู้ใหญ่บ้านและมีผลงานเด่นคือบ้านดอแก้วเป็นหมู่บ้านที่ชนะเลิศตามโครงการเชิดชูเกียรติผู้นำเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่นเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็นเป็นสุข” และชนะเลิศหมู่บ้านพึ่งตนเองระดับจังหวัดพะเยาในปี 2551 และผู้ใหญ่บ้านได้รับคัดเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านดีเด่นประจำปี 2551 อีกทั้งกลุ่มจักสานยังได้รับรางวัลรองชนะเลิศประเภทกลุ่มอาชีพดีเด่นตามโครงการเชิดชูเกียรติผู้นำเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่นเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็นเป็นสุข” ประจำปี 2551 และในปี 2552 บ้านดอแก้วเป็นหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกเป็น

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับ “มั่งมีศรีสุข” ตัวอย่าง จังหวัดพะเยาซึ่งพบจุดเด่นที่สำคัญ ดังนี้ 1) การมีคณะผู้นำชุมชน ที่มีความรู้ความสามารถและความพยายามสร้างผู้นำรุ่นใหม่มา ทดแทน 2) การส่งเสริมพัฒนาเยาวชนกิจกรรมวัฒนธรรมดนตรี พั่นเมือง 3) การให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมสูง การมี ประชาคมสามาเสมอทำโครงการบ้านนอญถนนวนามองทุกสิ้น เดือนโดยไม่ต้องนัดหมาย 4) การมีอาสาสมัครหลายกลุ่มอาทิผู้ สูงอายุอาสาพัฒนาชุมชนและหมอดินเป็นต้น 5) การนำทรัพยากร ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์เป็นอาชีพเสริมได้แก่การจักสาน จากไม้ไผ่ทำให้เกือบทุกครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น 6) การที่ชุมชน รักษาภูมิปัญญาเครื่องครัด 7) การมีการผลิตไบโอแก๊ส (Biogas) เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในครัวเรือนเกือบทุกบ้าน 8) การมีกิจกรรม เรียนรู้สร้างอาชีพใหม่ส่งเสริมการใช้แรงงานว่วแทนเครื่องจักร กลุ่มผู้หมัก 9) การที่ชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมือง 10) การอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมสร้างฝายปลูกไม้เลี้ยงห้ามจับลูกอี๊ด แยกขยะ 11) การเป็นชุมชนงดเหล้ากันคพ และ 12) การที่ชุมชน เข้มแข็งโดยมีความสามารถใช้หนี้ตรงเวลาไม่มีคนในชุมชน ออกไปทำงานนอกชุมชน [8]

3. ประเภทกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้าน ถ้ำกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำจัดตั้งเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2542 และได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเมื่อปี 2547 ปัจจุบันมีสมาชิก 139 รายทำเกษตรทฤษฎีใหม่จำนวน 60 รายที่เหลืออีก 79 ราย ทำการเกษตรแบบผสมผสานมีอาคารสำนักงานและที่ดินเป็นของ กลุ่มรวมกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชาวล่องอินทรีย์ปล่อยสินเชื่อให้ สมาชิกกู้ยืมคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อช่วยเหลือสมาชิกให้มีความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้นและพึ่งตนเองได้สำหรับการบริหารกลุ่มครบถ้วน ทั้ง 5 ก ได้แก่ กรรมการกิจกรรมกองทุนการศึกษาจัดการและ ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารจัดการได้เป็น อย่างดีนอกจากนี้ยังได้รับรางวัลกลุ่มเกษตรกรดีเด่นระดับ ประเทศในโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด พะเยาปี 2551

ภาพที่ 4 กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำ

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลกลางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

การดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 ความพอประมาณกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำได้มี การดำเนินชีวิตตามศักยภาพของกลุ่มมีการตรวจสอบการใช้เงิน กู้และความต้องการของสมาชิกควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนิน งานของกลุ่ม

3.2 ความมีเหตุผลกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำมีการ วางแผนการดำเนินงานที่ดีประมาณการรายรับรายจ่ายอย่างสม เหตุสมผลแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการเพื่อ กระจายอำนาจเพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้

3.3 ภูมิคุ้มกันกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำได้มีการถือ หุ่นเพิ่มรายปีของสมาชิกเพื่อเพิ่มทุนมีการระดมเงินฝากทุกฝาก (สัจจะออมทรัพย์) มีการการจัดสรรกำไรสุทธิเป็นเงินสำรองไม่ น้อยกว่าร้อยละ 40 ของกำไรสุทธิ

3.4 ความรู้คู่คุณธรรมเช่น มีการอบรมแก่สมาชิกเป็น ประจำทุกเดือนมีการฝึกอบรมด้านพัฒนาอาชีพการเกษตรเป็นครั้ง คราวจากหน่วยงานราชการต่างๆมีกองทุนสงเคราะห์ช่วยเหลือ สมาชิกและครอบครัวกรณีเสียชีวิตมีกองทุนช่วยเหลือสนับสนุน กิจกรรมของชุมชนเช่นวัดโรงเรียนและอื่นๆในชุมชน [8]

4. ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐสำนักงานเทศบาล ตำบลปลายพระยาเทศบาลตำบลปลายพระยามีประกาศเทศบาล น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นนโยบาย และยุทธศาสตร์ในการบริหารงานภายในองค์กรครอบคลุมทุกระบบงานและขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนทุกชุมชนโดยนำหลัก การทรงงานมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นก

กระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐวิสาหกิจภาคธุรกิจและภาคกลุ่มประชาชนโดยร่วมคิดร่วมวางแผนและร่วมดำเนินการอย่างมีเหตุผลอีกทั้งนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นเครื่องมือทางการบริหารที่เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีจนเกิดความเป็นธรรมโปร่งใสสุจริตและใช้ทรัพยากรอย่างพอประมาณประหยัดคุ้มค่าในรูปแบบภาคีร่วมพัฒนาพร้อมทั้งสร้างความรู้แก่เจ้าหน้าที่ประชาชนและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตอย่างพอเพียงจนเป็นเทศบาลธรรมาภิบาลดีเด่นอันดับหนึ่งของกลุ่มจังหวัดภาคใต้และสามารถเป็นองค์กรต้นแบบแห่งความพอเพียงที่ยั่งยืนซึ่งจะขยายผลไปสู่องค์กรส่วนท้องถิ่นและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

ภาพที่ 5 ศูนย์การเรียนรู้เทศบาลตำบลปลายพระยา
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

4.1 ด้านนโยบายและการจัดการองค์กรเทศบาลได้ออกประกาศเทศบาลในปี พ.ศ. 2550 น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ในการบริหารงานภายในองค์กรและการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งเป็นแผนระยะ 5 ปี พ.ศ. 2551 - 2555 อย่างเป็นกระบวนการและเป็นขั้นตอนได้นำหลักการทรงงานแนวพระราชดำริและพระราชดำรัสมาใช้ในการบริหารและการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบตลอดจนนำหลักธรรมาภิบาลและการบริหารความเสี่ยงและระบบคุณธรรมมาใช้เป็นภูมิคุ้มกันองค์กรได้ครอบคลุมทุกระบบ

งานจนได้รับรางวัลองค์กรธรรมาภิบาลดีเด่นของกลุ่มเทศบาลจังหวัดในภาคใต้

สร้างระบบการมีส่วนร่วมทั้งภายในองค์กรและกลุ่มของชุมชนตลอดจนหน่วยงานต่างๆเพื่อร่วมคิดร่วมวางแผนและร่วมดำเนินการอย่างมีเหตุผลโดยปราศจากข้อขัดแย้ง

มีการบริหารและใช้ทรัพยากรในองค์กรอย่างพอประมาณประหยัดและคุ้มค่าเป็นระเบียบและสวยงามโดยเฉพาะการปรับปรุงอาคารเก้าอี้ขึ้นใช้งานและมาตรการประหยัดพลังงาน

มีการจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชนจากส่วนบริการของภาครัฐและรัฐวิสาหกิจในแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จและมีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางหลายช่องทางโดยศูนย์ข้อมูลข่าวสาร

มีระบบและวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานและการพัฒนาชุมชนเพื่อการทบทวนและปรับปรุงนโยบายการบริหารองค์กรและการพัฒนาชุมชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น [1]

4.2 ด้านงบประมาณและการบริหารการเงินมีการจัดทำแผนงบประมาณแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มชุมชนทุกชุมชนโดยการจัดลำดับตามความเดือดร้อนจำเป็นของชุมชนเป็นหลักให้ทุกชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการใช้งบประมาณและดำเนินงานโครงการร่วมกันและมีการใช้งบประมาณในรูปแบบภาคีร่วมพัฒนาเพื่อลดต้นทุนในการบริหารจัดการงบประมาณ

การบริหารงบประมาณเป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบราชการและหลักธรรมาภิบาลที่ประหยัดสุจริตและโปร่งใสโดยมีระบบการควบคุมและการตรวจสอบที่ดี

มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนมากกว่าร้อยละ 70 เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักการทรงงาน “ระเบิดจากข้างใน” โดยมีลักษณะการใช้งบประมาณแบบเงินทุนหมุนเวียนและการเพิ่มทุนจากรายได้แก่กลุ่มชุมชนที่ก่อตั้ง

มีการบริหารเงินนอกงบประมาณเช่นเงินรางวัลให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและบริหารเงินรายได้ที่เทศบาลจัดหาเองเป็นเงินกองทุนสวัสดิการคนดีปลายพระยาโดยมีระเบียบบริหารกองทุนอย่างชัดเจน

4.3 ด้านพัฒนาบุคลากร ได้แก่ 1) มีการจัดทำแผนอัตราค่าจ้าง3ปีของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับภารกิจของเทศบาล 2) มีแผนการสร้างความรู้แก่เจ้าหน้าที่และประชาชนที่ขาดโอกาสทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาด้วยความร่วมมือ

กับสถาบันการศึกษาเพื่อให้เจ้าหน้าที่และประชาชนมีความรู้เพียงพอต่อการประกอบอาชีพซึ่งได้จัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ขึ้นในเทศบาลและศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ 3) มีโครงการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตพอเพียงแก่เจ้าหน้าที่ทั้งด้านสุขภาพจิตใจตามหลักศาสนาส่งเสริมความสามัคคีการลดละเลิกอบายมุขการประหยัดและออมทรัพย์ร่วมกับกลุ่มชุมชนและการสร้างอาชีพเสริมรายได้ 4) มีการประกาศกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขึ้นใช้ในเทศบาลมีการจัดโครงการให้เจ้าหน้าที่และชุมชนร่วมกันทำประโยชน์สาธารณะที่ดูแลการจัดระเบียบทางสังคมความสะอาดและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามโครงการ“ปลายพระยาเมืองน่าอยู่” และ 5) มีการสร้างผู้นำและเจ้าหน้าที่ต้นแบบวิถีชีวิตพอเพียงพร้อมทั้งมีการเชิดชูเกียรติ

4.4 ด้านผลสัมฤทธิ์

4.4.1 มีนโยบายและแผนทิศทางทั้งในปัจจุบันและอนาคตในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาองค์กรและพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างมีเหตุมีผลตามสภาพปัญหาความต้องการและภูมิสังคมของแต่ละชุมชนจนเกิดเป็นวิถีหรือวัฒนธรรมขององค์กรและชุมชนร่วมกันในการพัฒนาที่ยั่งยืน

4.4.2 มีผลการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตพอเพียงของเจ้าหน้าที่และประชาชนทั้งในเชิงอาชีพและเชิงทักษะการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นอย่างดีในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจนเกิดความสมดุล

4.4.3 สามารถเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบแห่งองค์กรพอเพียงได้ทั้งในเชิงการบริหารงานการบริหารงบประมาณการพัฒนาบุคลากรตลอดจนการพัฒนาชุมชนจนเกิดผลดีและประชาชนมีความพึงพอใจสูงอีกทั้งมีประชาชนและองค์กรต่างๆ เข้าศึกษางานซึ่งจะสามารถขยายผลไปสู่องค์กรท้องถิ่นอื่นๆ ได้อย่างกว้างขวางทั่วประเทศและขยายผลการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาตามแนวพระราชดำริอื่นๆ ไปสู่ประชาชนได้ทั่วประเทศ

4.4.4 ประเภทธุรกิจขนาดใหญ่บริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) บริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) เริ่มดำเนินกิจการเมื่อปี 2528 ดำเนินธุรกิจในการการผลิตและบริการ

ปัจจุบันประกอบธุรกิจปิโตรเลียมครบวงจรตั้งแต่การจัดหาน้ำมันดิบผลิตและจำหน่ายน้ำมันสำเร็จรูปให้ผู้บริโภคผ่านตัวแทนจำหน่ายเครือข่ายสถานีบริการมาตรฐาน 515 แห่งและสถานีบริการชุมชน 550 แห่งและจำหน่ายให้ผู้ใช้โดยตรง

ผลการดำเนินงาน

ด้านธุรกิจ

ความพอประมาณ : การตลาดเหมาะสมมูลค่าการลงทุนพอดีกับการกิจของบริษัท 3 ปีที่ผ่านมาอัตราผลกำไรสูงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) อยู่ในเกณฑ์ดีมีแผนการลงทุนทั้ง ROA (Return On Assets) , ROE (Return On Equity) อยู่ในเกณฑ์ดี [8]

ด้านสังคม

ความพอประมาณ : พัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนไปกับสิ่งแวดล้อมและสังคมวัฒนธรรมพนักงานเป็นคนดีมีความรู้และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เช่นเงินเดือนแบ่งส่วนหนึ่งสทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อความมั่นคงในอนาคตและสทบกองทุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับโรงเรียนรอบโรงกลั่นน้ำมัน บางจากมีการณรงค์ต่อยอดปลูกจิตสำนึกด้านประหยัดการรณรงค์ต่อยอดปลูกจิตสำนึกด้านประหยัดพลังงานแก่พนักงาน

ด้านสิ่งแวดล้อม

“พัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนไปกับสิ่งแวดล้อมและสังคม”การวัดผลประสิทธิภาพด้าน“มูลค่า”บางจากถือว่าการดูแลสิ่งแวดล้อมและรับผิดชอบต่อสังคมตามวัฒนธรรมธุรกิจที่บริษัทยึดถือมาหน้าที่ที่พนักงานต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมและสังคมที่ตั้งามบริษัทมุ่งมั่นในการดูแลรักษาสังคมสิ่งแวดล้อมมีการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับความพยายามที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในทุกกระบวนการทำงาน

ลักษณะธุรกิจ

ด้านธุรกิจ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี: มีคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงผู้ตรวจสอบบัญชีแผนฉุกเฉินและมีการสร้างตราสินค้าทุกกรณีมี

การทำ SWOT การจัดการความเสี่ยงในระดับที่ดีมีเครือข่ายของ
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่ดีเช่นชุมชนการพัฒนา
กำลังคนการดำรงชีวิตของผู้เกี่ยวข้องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ความรู้ : สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งสร้างคนดีมีการเผยแพร่การทำ CSR (Corporate Social Responsibility) ของ
บริษัทชักชวนผู้ถือหุ้นมาร่วมกิจกรรมสังคมมีการวิจัยและพัฒนาใช้
IT เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมีการพัฒนา
ความรู้ความชำนาญทั้งภายในและภายนอกดีมีแผนปรับปรุง
พัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product) และกระบวนการ (Process) ให้
สอดคล้องกับความต้องการของตลาดมีการพัฒนาชื่อเสียง
ชีวภาพดีพอควรมีการประยุกต์ภูมิปัญญาไทยแทรกลงใน
แผนการดำเนินงานในระดับต่างๆ

คุณธรรม : ระบบตรวจสอบภายในดีปรับให้เข้าสถานการณ์
อยู่เสมอกำหนดและใช้การกำกับดูแลกิจการที่ดี (CG : Corporate Governance) ได้ผลในระดับ

ด้านสังคม

ความมีเหตุผล : การออกผลิตภัณฑ์ใหม่ๆที่มีคุณภาพราคา
สมเหตุสมผลสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้ามาใช้ซ้ำขยายกลุ่ม
ลูกค้าใหม่ ๆ

มีภูมิคุ้มกัน : ปรับปรุงคู่มือนโยบายการกำกับดูแลกิจการ
ที่ดีเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการผู้บริหาร
พนักงานให้ชัดเจนและเป็นปัจจุบันและเสริมสร้างความเท่าเทียม
ของผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียอื่นโครงการเพื่อสังคมเช่น
โรงเรียนของทุนทุนการศึกษาเยาวชนดุนทางจากจัดสร้างศูนย์
เรียนรู้ในชุมชนแวนแก้วคณะกรรมการเครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคม
และสิ่งแวดล้อม (Social Venture Network Asia(Thailand)-
SVN) โครงการรับซื้อน้ำมันใช้แล้วเพื่อนำไปผลิตเป็นไบโอดีเซล
ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเอกชน

ความรู้:มีการจัดกิจกรรม “CG Day” ภายใต้แนวคิด
“ทำตามรอยพระยุคลบาท”ผ่านรายการวิทยุและจัดบอร์ด
นิทรรศการและ มีการจัดพิมพ์พระราชดำรัสเป็นคู่มือเผยแพร่
เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต 800,00 เล่ม

คุณธรรม :จรรยาบรรณของพนักงานเป็นคนดีมีความรู้เป็น
ประโยชน์ต่อผู้อื่น”เว็บไซต์บางจาก www.bangchak-co.th
และด้านความสัมพันธ์เช่นเยี่ยมบ้านชุมชนเยี่ยมบ้านบางจาก
ประมาณ 2,000 คน/ปี เป็นต้น และ มีการส่งเสริมกิจกรรมค่าย

เยาวชนบางจากจิตอาสา

ด้านสิ่งแวดล้อม

มีระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ตั้งแต่ปี
2540 และมีระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความ
ปลอดภัยตามมาตรฐาน OHSAS/TIS 18001 ทั้งโรงงานและ
คลังน้ำมันบางจากและบางปะอิน ประกอบกับมีการประเมิน
ความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมความปลอดภัยและอาชีวอนามัยการ
อบรมให้ความรู้พนักงานการสื่อสารข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมการเต
รียมพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉินมีระบบป้องกันและควบคุม
มลพิษการจัดการสิ่งปฏิกูลและวัสดุเหลือใช้และการติดตามและ
ประเมินผลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมกันกับการ
เลือกใช้เทคโนโลยีสะอาดสำหรับกระบวนการผลิตมีการปรับปรุง
วิธีการทำงานและมีการลงทุนเพื่อลดการใช้ทรัพยากรหรือทำให้
การใช้ทรัพยากรธรรมชาติมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีการ
เปลี่ยนระบบการบำบัดน้ำดิบมาเป็นระบบ Reverse Osmosis
ทำให้มีการใช้น้ำและสารเคมีลดลง

สรุป

กล่าวได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความเป็น
ศาสตร์เนื่องมาจากเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ผ่านหลักฐานการนำไปใช้
มากมาย เป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือจากการที่เป็นหลักการที่มาจากความ
เป็นจริง เป็นสิ่งที่มีความชัดเจน เป็นสิ่งที่มีความเป็นระบบ และ
มีความครอบคลุมในการนำไปใช้ได้โดยทั่วไป

จากลักษณะสำคัญดังกล่าวข้างต้นไม่ผิดนักหากจะกล่าวว่า
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมี
นทรงหาภูมิพลอดุลยเดชได้รับการยอมรับให้เป็นศาสตร์ ซึ่งม
ีความเป็นสากลในขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น
โดยเฉพาะการเป็นปรัชญาที่เน้นให้เห็นถึงการคิดอย่างมีเหตุผล
(logical thinking) การเห็นคุณค่าของตนเอง และคุณค่าจาก
ประโยชน์ระยะยาวอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- [1] Issarangkul Na Ayuthaya, Jirayu. 2016. **King's Science "Sufficient Economy"**. Daly Matichon, 9 June 2016, From; <http://www.matichon.co.th/news/322579>
- [2] Janthasorn, Woraded. (2011). "The Applications of the Sufficient Economy Philosophy into the Management of Public Sector". **Panyapiwat Journal. 2(2)** ; January-June.
- [3] Office of the National Economic and Social Development Board. (2005). **National Development Strategy Concept in the 10th the National Economic and Social Development Plan**. Bangkok : Office of the National Economic and Social Development Board.
- [4] Klemke, E. D., Hollinger, R., Rudge, D. W., and Kline, A. D. (eds) (1998). **Introductory Readings in the Philosophy of Science, Buffalo**. New York : Prometheus Books.
- [5] Tantiwetchakul, Sumeth.(2013). **Follow the Footprints of the King, Teacher of the Land**. Bangkok : Chulalongkorn University.
- [6] Na Pomphet, Wichitwong. (2008). **Grassroots Economy**. Bangkok : Seangdawn.
- [7] Wasee, Pawed. (2006). **His Majesty King and New Development Code**. Bangkok : Join and Help Together.
- [8] Subcommittee on the selection of the contest according to Sufficiency Economy Philosophy.(2010). **Examples of Successful Sufficiency Economy Applications**. Bangkok : Office of the Royal Development Projects Board (ORDPB)